

AL·LOCUCIÓ DE COMIAT

En arribar a la fi del nostre Col·loqui, una primera constatació se m'imposa: aconseguir que un Congrés esdevingui realitat és una aventura. I no penso solament en els aspectes d'infraestructura adequada, d'organització material i de suport econòmic, als quals s'acaba de referir Michel Camprubí (i que, com ja heu sentit, han suposat temps esmerçat, esforços ingents i inquietuds pregones). És cert que, sense resoldre aquest vessant indispensable, no serviria de res de concebre el millor Col·loqui possible. Però no és menys cert que, una vegada assegurades les bases, és també indispensable de tenir idees clares sobre tot allò que s'ha d'assentar sobre aquestes bases: uns continguts temàtics congruents i uns protagonistes idonis que els donin vida.

És hora, doncs, de fer una reflexió —una breu reflexió— sobre l'aventura que concloem amb aquest acte. D'antuvi, cal que ens demanem si hem sabut correspondre a allò que nosaltres mateixos, potser imprudents o temeraris, havíem anunciat. Per això he tornat a llegir la primera circular, que difonguérem el febrer de 1987. «Scripta manent». ¿No hauríem promès quelcom que no hàgim tingut la traça de fer efectiu? Després d'haver estat rebuts els col·loquis de Català a mitja dotzena llarga de ciutats i universitats d'alt prestigi, l'opció de Tolosa de Llenguadoc —a la Universitat on la nostra disciplina és matèria d'ensenyament i de recerca per part de professionals coneixedors— era un repte. Sincerament, deixeu-me dir que el Col·loqui de Tolosa, si deixem de

banda una sèrie de detalls certament perfectibles (i ja hi tornaré), es pot arrengher amb dignitat amb els Col·loquis que l'han precedit. «El Col·loqui [de Tolosa]» —dèiem a la circular— «esdevé realitat al moment que són repeses activament les antigues relacions —bé que esllanguides durant un temps— entre les terres catalanes i les terres occitanes, i així mateix al moment de l'afermament de la unitat d'Europa i dels seus diversos territoris amb personalitat pròpia, com ho són els nostres». Dimarts passat, la conferència inaugural de Robert Lafont semblava un ressò envigorit i engrescador de les nostres paraules de 1987.

Encara dèiem més, a la circular: «El parentiu cultural i lingüístic dels dos conjunts que evoquem (el català i l'occità), forjat a l'edat mitjana dins una comunitat de vida que durà segles, ha pogut superar tots els avatars de la història, i és justament això el que dona raó del tema principal escollit per als treballs del Col·loqui: «Occitània i els Països Catalans» (en els seus aspectes lingüístics i literaris)». Sí, els avatars de la història: una història que abans-d'ahir vèiem interpretada, de manera magistral, per Pierre Bonnassie, pel que fa al decurs del període crucial que va de 801 a 1213, període en el qual es produeix la gran mutació. El tema principal del Col·loqui era natural, obligat i tot. Però també era agosarat. En efecte: mirant les persones, no comptem amb gaires especialitats dels dos costats dels Pirineus; mirant el tema, avui hi ha unes desigualtats remarcables entre ambdues cultures i ambdues llengües, tant sociolingüístiques com socioculturals. I bé, malgrat aquestes serioses reserves, no vacillo a afirmar que el nostre Col·loqui serà considerat, en el futur, com una aportació veritablement important al tema. I no ho dic pels títols de les ponències i les comunicacions, sinó després d'haver-ne escoltades, amb atenció, un bon nombre. El Col·loqui de Tolosa, ben «sui generis» (com ho és, com ho ha estat, després de tot, qualsevol altre de la sèrie), haurà acomplert amb dignitat la comesa que havia rebut.

Quant al seu segon tema, ço és la mal anomenada «Decadència» (no direu pas que no m'hagi aprofitat la ponència d'Albert Ros-sich), tampoc no deixava d'ésser delicat, per raó que es tracta d'un període que no té encara una quantitat massa elevada de persones

que s'hi dediquin. I bé, el nostre Col·loqui haurà contribuït a fomentar l'indubtable interès científic d'aquest període, que avui hom va escorcollant cada cop amb més afany i amb més eficàcia.

Penso, doncs —i ho dic amb tota la lleialtat de què sóc capaç—, que la Junta de Govern de l'AILLC i el Comitè Organitzador del Col·loqui han treballat honestament i s'han desfet del compromís adquirit amb correcció.

Ara bé, una cosa és l'aportació científica, i una altra cosa són les maneres. El Col·loqui de Tolosa potser passarà a la història de les nostres reunions com el «col·loqui d'anar traient la llengua sense parar». Sort que som especialistes de llengua. Traient la llengua per acudir, sense descans i sense misericòrdia, a les atapeïdes ponències i comunicacions. Per tant, traient la llengua per una raó cronològica. En el d'Andorra, de 1979, també anàvem de cap. Aleshores per una raó topogràfica, per saltar del local de les sessions de llengua al local de les sessions de literatura, que es trobaven separats per més de 60 metres. No hem estat, doncs, massa originals. Al mateix temps que m'excuso vivament d'aquestes maneres, us diré que, com diu la dita, «tot es fa a fi de bé». La sobrecàrrega del programa obeïa sobretot la intenció —lloable intenció, que reconeixereu— que les ponències no quedessin partides en les dues seccions, sinó que poguessin ésser escoltades per tots alhora. Escoltades i, ai las!, comentades i discutides. Sort que la temperatura de l'ambient ens ajudava a fer tota mena d'exercicis.

També carregat ha estat el programa d'actes paral·lels. Nogensmenys, jo diria que —com en la part científica— ha estat venturosament sobrecarregat. Per començar, amb la Taula Rodona sobre la situació actual de la literatura catalana, a càrrec de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. Ho fèiem per via d'assaig, i —com tots els assaigs— era de resultat incert. Jo, que en tenia una experiència positiva (un acte semblant al III Col·loqui de la NACS, a Toronto, el 1982), estava ben tranquil. La Taula Rodona fou útil i profitosa, crec que tant per a nosaltres com per als literats que ens visitaren.

Després hi ha hagut importants manifestacions artístiques i musicals. El cas és que el Comitè Organitzador se les ha arreglades

perquè cada nit tinguéssim una cosa o altra, totes temptadores. Estàvem segurs que, amb el desfici de seguir les ponències i les comunicacions de l'endemà, ningú no s'hi adormiria. Començarem amb el magnífic recital d'orgue de Saint Pierre des Chartreux. Els membres de l'AILLC de les últimes fornades ignoren potser —i per això ho dic— que l'organista és el nostre consoci Josep Mas i Bonet. Mas ja ens oferí un recital d'orgue a la catedral de la Seu d'Urgell, durant el Colloqui d'Andorra. I sempre s'ha ofert generosament a col·laborar així en els altres Col·loquis. De més a més, enguany ell mateix fruï qui-sap-lo, en poder fer ús d'un orgue reputat com dels millors. I us anuncio que Josep Mas ha fet gestions amb el fi de fer-nos sentir l'orgue de la catedral d'Albi, en la nostra visita d'avui a la tarda. «Encara que només sigui un minut» —em deia—, «sentiríeu un altre orgue remarcable». Ja ho veurem. O més ben dit, en tot cas, ja ho sentirem.

La segona vetllada fou per al tàndem —així ho digué algú— que constituïren, l'any 1928, Josep Carner, amb la lletra, i Eduard Toldrà, amb la música. Jo no sabia dir si la lletra és per a la música, o la música és per a la lletra. Sé que en resultà una obra exquisida. Desgraciadament no fou possible de tenir-la com Déu mana, amb orquestra de cambra, vestuari, decorat i moviment escènic. Ja ho heu sentit a la Memòria del Secretari. Però la versió concertant amb què ens obsequià la Generalitat de Catalunya quedà prou digna, i prou eloqüent perquè els qui no coneixien «El Giravolt de maig» en compreguessin la vàlua, la intenció i les filigranes.

Per fi, anit fou l'espectacle de «Folklore Occità». Ha estat una ocasió excel·lent de sentir-nos en contacte amb l'ànima popular del país germà. Si totes les manifestacions folklòriques romàniques tenen elements comuns, també les de cada poble posseeixen elements singularitzadors. I, bé que el folklore que ahir tinguérem ocasió de conèixer sembla estandarditzat, no deixa de presentar trets que ens dibuixen una manera d'ésser que ja estímem perquè ja coneixem.

Tot això, dins el marc incomparable de la ciutat de Tolosa, ciutat amb tant de caràcter i amb tant de poder d'atracció. Nogensmenys, anant i tornant del Mirail —barri que us confesso que ja no m'apar tan característic ni tan atractiu—, no ens ha quedat

massa temps per a passejar-nos pels carrerons de la ciutat vella. Però també el Comitè Organitzador ha volgut compensar-vos-ho amb una visita guiada a través d'un itinerari que, amb la terminologia del Guide Michelin, deu tenir tres o quatre estrelles. El cas és que vencérem per una estona la terrible tendència d'aquests dies a remullar-nos. El recorregut s'acabà al Capitole, on tornàrem a sentir la inevitable data de 1992. No sé què ens passarà, dintre tres anys, quan, en desenvolupar-se el IX Colloqui per terres alacantines, només ens separarà un any de la famosa Acta Única.

Companys i companyes, amics i amigues: l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (que ahir celebrà una altra assemblea reglamentària de maduresa provada) ha anat seguint la corba ascendent que ahir recordava el seu infatigable Secretari Josep Massot. Prepareu-vos per a assistir, dintre tres anys, al proper Colloqui, en els confins meridionals de la llengua, on —segons que sembla— el bon temps serà garantit.

Gràcies per haver vingut, gràcies per haver col·laborat, gràcies per haver fet els ulls grossos davant les nostres imperfeccions.

Bon retorn a les vostres cases i als vostres llocs de treball.

A reveure.

A. M. BADIA I MARGARIT

Tolosa de Llenguadoc
17 de setembre de 1988

